

THE HUMOROUS SKETCHES OF ENEA HODOȘ

Dorina Chiș-Toia

Assoc. Prof., PhD., „Eftimie Murgu” University of Resita

Abstract: The promotion of local values is a duty for each of those who, in one way or another, have this possibility. Enea Hodoș is one of the representatives of Banat culture who contributed, through the published works, to the knowledge and promotion of Banat folklore, to the development of education and the Romanian language in this part of the country. The presentation of the content of some of the sketches published in the volume of 1897 is an invitation to read, in order to discover the talent of writer Enea Hodoș.

Keywords: sketch, personality, priest, teacher, reality

Enea Hodoș este un reprezentant al intelectualității românești, în general, al celei bănățene, în special, al cărui loc în cultura română s-a confirmat prin alegerea sa ca membru corespondent al Academiei Române, în anul 1904¹.

S-a născut în 31 decembrie 1858, la Roșia Montană, fiind primul fiu al lui Iosif Hodoș, doctor în drept, cu studii la Viena și Padova, deputat în Parlamentul de la Budapesta și membru fondator al Academiei Române².

Spirit enciclopedic, Enea Hodoș a avut preocupări în diferite domenii, cel mai des amintit fiind folclorul. În acest sens, amintim volumele *Poezii populare din Bănat*, 1892, *Cântece cătănești*, 1893, reeditat în 1898, când apare și volumul *Cântece bănățene*.

Hodoș a avut și preocupări în ceea ce privește lexicul, lucrarea *Mic dicționar pentru școale și particulari : cuprinde peste 15 mii de neologisme, cuvinte străine, unele provincialisme, arhaisme ș.a. / de E. Hodoș. Ediția I, Sibiu, Tipografia Arhidiecezană, [1929], având 216 pagini³ fiind mai rar sau chiar deloc menționată. În cuvântul *Cătră cititorii*, autorul justifică necesitatea apariției unei asemenea lucrări. Mai întâi este vorba despre procesul firesc de îmbogățire a limbii române, „după pilda altor limbi”, despre „chemarea la viață a unor cuvinte uitate” și „încetățenirea de provincialisme cărora scriitorii le acordă răvașul de drum pe tărâmul limbii literare”. Apoi, Enea Hodoș amintește dificultatea pe care o întâmpină cititorii, fie ei din provinciile alipite României vechi, fie tinerimea școlară, țărănimea, atunci când citesc operele „scriitorilor noștri, vechi și noi, prozatori și poeți, făuritori de limbă nouă românească”. Însă argumentul cel mai puternic îl reprezintă dorința sa de a contribui „după puteri la înfăptuirea unității naționale culturale și la unificarea limbii”⁴. Dicționarul cuprinde, după spusele autorului, „tălmăciri, scurte și precise, de neologisme, chiar dacă multe din ele au încetat d-a fi neologisme; de vorbe și locuții străine și de câteva arhaisme și provincialisme, arătând cuvintele ce le-ar putea înlocui”.*

¹ A se vedea Dorina Chiș-Toia, *Enea Hodos in Romanian Culture*, „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 18/2019, International Romanian Humanities Journal, Tîrgu Mureș, Arhipelag XXI Press, 2019, p. 193-198.

² Virgiliu Florea, *Folcloristul Enea Hodoș. 50 de ani de la moarte*, Cluj Napoca, Transilvania Press, 1995, p. 9 apud Marcu Mihail Deleanu, *Izvoare și preocupări dialectale în Banat*, Vol. I. *Restituiri*, Timișoara, Editura David Press Print, 2012, p. 170.

³ Pentru informații mai detaliate, a se vedea Dorina Chiș-Toia, *Un dicționar mai puțin cunoscut*, Timișoara, „Philologica banatica”, nr. 1/2019.

⁴ p. 3-4.

Continuând tradiția marilor dascăli români, în general, și a celor bănățeni⁵, în special, a publicat o serie de manuale⁶: *Manual de istoria literaturii române*, Caransebeș, Editura „Foi diecesane”, 1893; *Întâia carte de scriere și citire*, Caransebeș, Editura și Tiparul Tipografiei și Librăriei Diecesane, 1894; *Manual de limba română. Gramatica și carte de citire*, Caransebeș, Tiparul Tipografiei Diecezane, 1900; *Manual de limba română. Gramatica și carte de citire pentru preparandii, școlile medii și civile*, Caransebeș, Tipografia diecezană, 1900; *Manual de limba română. Elemente de istoria literaturii*, Caransebeș, Tipografia diecezană, 1901; *Manual de limba română. Elemente de stilistică și poetică și carte de citire*, Caransebeș, Tipografia diecezană, 1902.

Pentru că vorbind despre Enea Hodoș vorbim de profesorul Enea Hodoș, trebuie să amintim cele trei povestiri cuprinse în volumul *Convorbiri pedagogice*⁷: *Copilul mizeriei*, *Amintiri*, *Însușirile unui bun director*. Fiecare dintre ele aduce în atenția cititorului realități ale școlii românești din secolul al XIX-lea.

Dar Enea Hodoș a scris și povești. Unul dintre volume, *Frumoasa din nor și alte povești*⁸, cuprinde 12 povești și un *Adaos* constituit din câteva doine. La sfârșitul volumului, autorul mărturisește: „Subiectele acestor povești au fost auzite unele din gura poporului bănățean, altele de la bunica mea Carolina Balint în Roșia Abrudului”⁹.

Alături de activitatea didactică, de cea de culegător de folclor, Enea Hodoș a fost preocupat și de scris, îmbogățind literatura Transilvaniei cu un volum de *Schițe umoristice*,¹⁰ care include zece schițe, unde sunt surprinse o serie de aspecte specifice sfârșitului secolului al XIX-lea. fiind realist în tot ce a scris. El prezintă oameni desprinși din viața reală cu viciile lor, ajungând uneori până la naturalism.

Volumul, „favorabil apreciat, în general, de Ilarie Chendi și Ion Breazu, i-a atras ostilitatea unor prelați bănățeni, întrucât slujitorii altarului fuseseră prezentați drept vicioși, profitori și corupți”¹¹ în schițele *Fragmente vechi*, *Obiceiul pământului*, *Un contrar*.

Și Victoria D. Popa¹² amintește despre consecințele apariției acestui volum în viața lui Enea Hodoș: „Cu toate că s-a dovedit un profesor bun și un om priceput, datorită faptului că în schițele sale a îndreptat critica și împotriva preoților, va avea de suferit. Deducem de aici că deși în timpul acela școala nu era despărțită de biserică, ba mai mult, existau școli confesionale, iar conducerea o avea consistoriul, totuși Hodoș rămâne un realist. [...] Într-adevăr, datorită persecuției protopopului stârnită de aceste schițe, Enea Hodoș e nevoit să plece în 1905 din Caransebeș la Sibiu, unde va lucra la «Telegraful român» cu o mică întrerupere, pentru că în 1919 i-a fost încredințată organizarea Școlii normale din Sighetul Marmației, până în februarie 1920. Se întoarce la Sibiu, unde va rămâne până în anul 1945, când se stinge din viață”.

Romul Ciorogariu, profesor în Arad și mai târziu Roman, episcop al Oradei, îi scrie lui Hodoș într-o scrisoare datată 15 august 1897¹³: „Onorabile! Ți-ai aprins patele în cap cu broșura *Schițe umoristice*. Anume, am dat de urma unei mari agitațiuni pornite în contra DTale; cerculează proteste, pe cum am înțeles eu, prin toate protopopiatele, în cari proteste preoțimea cere satisfacție pentru insulta (!) ce ai făcut tagmei preoțești și această satisfacție ar

⁵ Pe lângă Creangă și Slavici, să-i amintim, în Banat, pe Paul Iorgovici, Constantin Diaconovici Loga, Damaschin Bojincă, George Cătană etc.

⁶ Vasile Petrica, *Institutul teologic diecezan ortodox român Caransebeș (1865-1927)*, Caransebeș, Editura Episcopiei Caransebeșului, 2005, p. 210-211.

⁷ Caransebeș, Tipografia diecezană, 1898.

⁸ Oravița, Tipografia Felix Weiss, 1927.

⁹ P. 189.

¹⁰ Caransebeș, Tipografia diecezană, Editura autorului, 1897.

¹¹ Virgiliu Florea, *op. cit.*, p. 16.

¹² *Viața și activitatea folcloristului Enea Hodoș*, Reșița, Editura TIM, 2005, p. 20.

¹³ Enea Hodoș, *Scrisori. Cu mai multe figuri și un adaos*, Sibiu, Tipografia Vestemean, 1940, p. 81-82.

fi să fie amovarea DTale din post. În zilele trecute răcnea ... popa Bl... din Prilipeț, carele [...] își mototolea zicala în biserică de-ți era rușine de străini [...]. Fapt e că mișcarea e pusă sistematic la cale și ai să te pomenești cu un disciplinar în grumaz. Alt cum se știe că episcopul (N. Popea) a luat poziție pentru DTa”.

Schițele din volum abordează teme diferite. Spre exemplu, satirizarea gazetarilor demagogi, fără convingeri și idealuri majore (*Bobocii națiunii*). Unul dintre personaje poartă un nume celebru în istorie, Mucius Scaevola, despre care autorul scrie: „Cum va fi fost oare în istoria antică Mucius Scaevola, știți, acela care își fripsește mâna din sentiment național, asta n-o pot spune. Cine mai știe dacă a și existat un Mucius ciungărit; istoricii ăia, care spală vorba în nouă ape, zimbesc la fapta lui Mucius Scaevola și nu-i poți cuminti să deie voinicului un bilet de legitimare ca să treacă din țara basmelor în domeniul istoriei”. Totodată autorul, într-un mod ironic, se referă la perioada în care prenumele copiilor erau preluate dintre cele latine, pe al său situându-l pe primul loc: „Ne-am deprins să ne botezăm copiii cu numele cele mai strămoșești, de pildă: Enea, Brut, Coriolan, Tiberiu, Septimiu și o legiune de Romuli și de Traiani. De ce n-am avea și un Muciu Scaevola?”

Personajul „este o persoană vie, din realitatea de azi, care lucrează într-o redacție zile întregi, ca redactor responsabil, și până acum nu și-a părilit cu voia nici măcar un degețel”. Despre meseria de gazetar la București, unde a profesat o perioadă, și despre misiunea gazetarului acesta declară: „Ah, București! București! Tu, un amestec de frumusețe și de murdărie!... Unde se găsește o mai mare libertate a presei decât în tine? Orice idee, fie bună, fie șucheată, este liberă: tot ce gândești poți tipări în gazete. Nu trebuie să te temi că publicul te va dezaproba ori că vei fi dus la curtea cu jurați și de-acolo la temniță. Este de ajuns să declari că ești «Român» și să știi bine «scrie», adică să aduni știrile fără control, cu cât mai picante, cu atât mai bune; să faci ca publicul cel mare să vorbească despre foaia ta cât mai des; să nu suferi opinione contrară, și la un articol desfrânat și pățimaș să răspunzi cu unul și mai și. Când te-ai perfecționat în toate acestea, atunci ești băiat levent, băiat care știe «combate»... «boboc național!»”¹⁴. Împreună cu Tixilă, colegul său, sunt mai tot timpul „fii ai lui Bacchus”, pentru că apa „nu-i bună nici în cizme”.

Culegător de folclor, Hodoș nu ezită să includă în replicile personajelor sale, la locul potrivit, inserții din folclorul românesc: „Cine-a făcut crâșma-n drum, măi Române, măi, N-a făcut-o de nebun, tra-la-la-la-la... Așa zău!”.

Autorul oferă fragmente din diferite categorii de articole scrise de cei doi: „Când are să eternizeze pe un reposat mai mult ori mai puțin însemnat, însă simpatic redacțiunii, superlativele lui Tixilă sunt alese pe sprânceană și curg în abundență”; „Are să înceapă o polemie cu cutare confrate, Tixilă și-o toarnă îndată cu fraze c următoarele...”; „De altă dată un amic publică o carte, istorică bunăoară, pe care critica o ia la răspăr, iar publicul nu o cumpără. Cartea e slăbuță, dar amicul e curajos ... Tixilă își propune să sară în ajutor cu stilul său rococo” ...; „În dări de seamă despre banchete festive naționale e îndeosebi meșter Tixilă”. Fragmentele prezentate scot în evidență beția cuvintelor, folosirea lor în contexte favorabile sau, dimpotrivă, în funcție de scopul urmărit și de împrejurări. Nici în viața personală nu sunt oameni de calitate, încercând să trăiască pe spinarea cui se poate, atât cât este posibil. Fără idealuri, fără grija zilei de mâine.

Cea mai apreciată dintre schițe este *Bătrâna*, inclusă de I. Breazu în volumul apărut în 1937, la Cluj, *Povestitori ardeleni și bănățeni până la Unire*.

Personajul schiței provine din rândul meseriașilor bănățeni. Zidar, în vârstă de douăzeci și cinci de ani, lucra ca simbriaș și locuia cu mama sa. Bătrâna îl aștepta zilnic să se întoarcă de la lucru și era fericită văzându-l că vine, chiar dacă era beat, „plin pe cămașă de praful ruginiu al cărămizilor mestecat cu al varului și cu mirosul veșnic de tutun prost și de

¹⁴ *Schițe umoristice*, p. 82.

alcool. Ea n-ar băga în seamă nici praful, nici mirosul ce răspândeau hainele lui, n-ar simți nici chiar boala dacă l-ar simți pe el aproape”¹⁵.

Fiul este caracterizat de autor drept „morocănos, fără să fie înrăutățit”, purtându-se urât cu cea care i-a dat viață, considerând că, fiind femeie, nu avea obligația de a-i spune „mamă”, ci „tu bătrână” sau „măi bătrână”, pentru că „învățase să-și înece supărarea în sine”. Îi adresa, totuși, apelativul „mamă” luni dimineța, când se trezea din beție și voia să afle de la aceasta cum e el când e beat, justificând: „- Știe ăl încornorat, că dacă încep lăutarii să-mi tragă de jale, îmi pierd sărita și sparg tot ce prind în mână; mi se pare numai tu mă poți domoli... îmi vine să mă bat cu morile de vânt... chiar ca un nebun”.

Autorul insistă pe ideea încetățenită în popor că „rachiul omoară foamea. Toți tovarășii săi erau încredințați prin experiență proprie că într-adevăr beutura cea mai bogată în alcool strică pofta de mâncare. Despre faptul că lucrătorul trebuie să o bea nu mai era între dâșii nici cea mai mică neînțelegere; se bucurau că pot să o consume, fără ca stomacul să ceară și ceea ce nu pot să-i dea”. De aceea sâmbăta era ziua când bărbatul se îmbăta aproape regulat, considerând o viteză faptul că bea toată noaptea și că se întorcea acasă abia duminică.

După trei săptămâni de boală, bătrâna este bântuită de gândul morții, aspect pe care fiul ei nu-l poate înțelege; el consideră că-și îndeplinește menirea de fiu nu prin a-i acorda mai mult timp, mai multă atenție, rămânând mai mult lângă ea, ci prin aceea „că-i plătește doftoriile ce i le ordonase medicul și aducându-i în buzunar câte ceva: niște bucățele de zahăr, o portocală ori o sticlută de vin”, gesturi care nu prevesteau nimic bun din punctul ei de vedere.

Când este în agonie, feciorul muștră de conștiință se întoarce acasă mai degrabă ca de obicei și ea îi spune cu limba îngroșată: „Mulțumim și de atât”. E. Hodoș reușește, în această schiță, să facă o profundă analiză psihologică a personajelor prin puterea lor de interiorizare, folosind monologul interior, realizat nu la persoana I ca în Hagi Tudose al lui Delavrancea sau ca în alte opere literare, ci la persoana a III-a. „Când a văzut, singur a început în sfârșit a se desmeteci. Au venit la rând muștrările; și de amărăciune îi venea pofta să-și bată capul de zidurile casei pustii. Nu-l mai ținea locul... ea a voit o singură dată să-l rețină acasă, el n-a rămas, nici măcar un popă nu i-a adus; acum înțelegea dorul cu care era așteptat serile, înțelegea dragostea ei, ascultarea ei... În schimb el ce i-a dat?”¹⁶.

Trei sunt schițele care i-au adus o serie de neplăceri, cele referitoare la fețele bisericesti. *Fragmente vechi, Obiceiul pământului, Un contrar*.

Fragmente vechi are în centru figura preotului Pera Maximovici, pe care oamenii locului l-au păstrat în amintire: „Tinărul român Petru Maxim al lui Iosif fusese primit cu ceva greutate în școala clericală de la Vârșeț, deși învățase a scrie, ceti și socoti perfect; însă tatăl său era foarte sărac. Îndată după intrarea sa în sfânta teologie, mai marii săi i-au întocmit puțin numele familiei și l-au făcut din Maxim Maximovici”¹⁷. Este una dintre realitățile acelei perioade: sârbizarea numelor românești prin adăugarea sufixului – *ovici* (este și cazul lui Constantin Diaconovici Loga).

Satul în care fusese trimis să păstorească „turma cuvântătoare” era „un sat bănățean, românesc și sârbesc, uitat de lume, care avea și atunci ca și astăzi vreo trei sute de fumuri; poporeni, în mare parte, gemeau în sărăcie, iar popa era părtaș cu ei și gemea în datorii”¹⁸, dar „treaba lui, ca preot, este frumoasă și solemnă: a însoți pe credincioși de-a lungul vieții

¹⁵ *Ibidem*, p. 33.

¹⁶ I. Breazu, *op. cit.*, p. 124.

¹⁷ Enea Hodoș, *Schițe umoristice*, p. 22.

¹⁸ *Ibidem*, p. 21.

începând cu nașterea și sfârșind cu îngropăciunea”. Remarcăm în prezentarea făcută influența lui Slavici, a cărui operă Enea Hodoș o cunoștea foarte bine¹⁹.

Fin observator al psihologiei umane, Hodoș nu ezită să evidențieze lipsa de învățătură a preotului, compensată de cealaltă învățătură, deprinsă la bucătăria episcopescă: „să nu-și tragă de la gură niciodată, să mănânce bine, chiar și pe socoteala altuia și să bea totdeauna potrivit, fără a se ameți vreodată. La aceeași curte din Vârșeț, în oarele cele multe libere, s-a deprins cu încetul a simți o bucurie ascunsă la jocul de cărți, în societatea camarazilor săi: bucătarul, vizitiul și celălalt personal. El câștiga mai totdeauna. Cărțile îi produceau o plăcută gădilătură în degete, se juca până în zori, șezând pe scaun nemișcat și neobosit, când și când dacă simțea o furnicare în picioarele amorțite”²⁰.

Autorul scoate în evidență și alte trăsături ale personajului său, atât fizice, cât mai ales de caracter: „Zestrea preutesei l-a sprijinit la începutul carierei și l-a făcut om gras și voinic, lat în față, cu înfățișare de măcelar adevărat”; „Trăind mult în mijlocul țăranilor, se făcuse nu numai gras, ci și grosolan; se îndătinase a vorbi cu ei răstit. Când țăranul era bătăran în vorbă, popa se înroșea, scrâșnea în dinți și-l arunca pe ușă afară; iar restul necazului îl vărsa asupra soției sale și a slugilor. Dacă popa se încrunta, soția sa nu cuteza să privească nici pe furiș fața lui de tigru [...] iar el, din băiatul umilit de la curtea sârbească se făcuse om supărăcios, pizmătăreț și pornit la fire. Nu putea nime să-l domolească cu nici o vorbă înțeleaptă. Însă un plocon trimis de un creștin necăjit îl liniștea pe sfinția sa într-o clipeală, parcă îi luai supărarea cu mâna”²¹.

Om al bisericii, părintele Maximovici ținea cu strictețe posturile de peste an. Cu toate acestea, „popa nu era iubit în sat și adeseori i se furau mici lucruri de pe lângă casă ori i se aprindea fânul din hotar. Auzise și aceea că unii din săteni ar dori să scape de păstoritul lui”. La acest din urmă aspect, Hodoș îi construiește părintelui o replică parafrazându-l pe Alexandru Lăpușneanu din nuvela lui Negruzzi²²: „- Dacă nu mă iubești tu pe mine, te iubesc io pe tine! Cu voea ta, ori fără voea ta, am să rămân!”.

Comportamentul părintelui o determină pe soția preoteasă să-l părăsească și să plece la părinții săi, fără a se mai întoarce. Rămas singur și aflând că soția i-a murit, deși conștient că legea nu-i dă voie să se recăsătorească, se consolează cu o bucătăreasă adusă de la oraș și cu faptul că, la o adică, în sat sunt suficiente femei văduve frumoase sau dintre acelea ale căror soți sunt mai tot timpul plecați, pentru că „frica de muncile iadului era prea neînsemnată pentru popa nostru în fața bucuriilor lumești”, adevăr enunțat și în dialogul purtat cu protopopul: „Protopopii că-s protopopi, și câteodată totuși li se aruncă nevestele în brațe, că doar nu-s nici ei cu spini; dar io! Că mis numai popa Pera, ce să fac, în rai tot n-am nădejde să întru...”

Pentru a argumenta comportamentul negativ al părintelui redăm și fragmentul următor, în care acesta este prezentat ca o ființă răzbunătoare: „Părintele, treaz totdeauna, căuta numai atâta să nu verse sânge; acolo însă unde izbea o dată păpa Pera cu braț vârtos învinețea carnea și vânăta rămânea cu săptămânile. Iar când nu putea să-și răzbune îndată, își răzbuna la o săptămână, la o lună ori la anul. Dar de uitat? Nici vorbă... Pe calea aceasta își făcuse, în sfârșit, dușmani o mulțime în sat și în împrejurime”.

¹⁹ În lucrarea *Elemente de istoria literaturii. Manual de limba română*, Caransebeș, 1912 (reeditată de Liana Ștefan și Virgil Vintilescu, Timișoara, Editura David Press Print, 2013), articolul dedicat lui Ioan Slavici (p. 140) menționează: „Ion (!) Slavici, om ieșit din popor, pătrunde adânc firea săteanului român din patria sa și știe arăta în mod firesc părțile frumoase ale țăranilor. [...] cartea de căpetenie, în care se dovedește că e un bun observator și cunoscător al țăranului, poartă numirea de *Novelă din popor*, în mai multe volume. [...] într-una dintr-însele, sub titlul Popa Tanda, ni se înfățișează un popă sărac, într-un sat sărac.”

²⁰ Enea Hodoș, *op. cit.*, p. 25.

²¹ *Ibidem*, p. 26.

²² Nuvela este prezentată și analizată în detaliu în volumul *Elemente de istoria literaturii. Manual de limba română*, Caransebeș, 1912 (în volumul reeditat, p. 83).

Sfârșitul preotului este unul tragic, el fiind găsit împușcat în casă, în urma unui botez, când îi scapă din mâini unul dintre copii în apa înghețată a râului: „Dar pe omorător nime nu l-a urmărit. [...] nu s-a putut constata cine a fost făptuitorul crimei [...] Și actele s-au pus la dosar”. Sintetizând: după faptă și răsplată.

Un contrar este o schiță în care autorul aduce în prim-plan, pe de o parte, viața grea a dascălilor de la sfârșitul secolului al XIX-lea și, pe de altă parte, felul în care se desfășurau alegerile locale. Încă de la început este prezentat portretul fizic al dascălului: „om nu prea bătrân, nici prea tânăr, mijlociu de stat, durduliu și roșu-n față, cu ochii foarte mobili, mereu voioși și plini de șiretlic. Toată fața lui semăna de minune cu chipul deștept și drăcos al neuitatului povestaș, mort și el, Ion Creangă de la Humulești... așa cum se găsește într-un portret în «Revista Nouă» din București”²³.

Greutățile materiale cu care se confruntă dascălul bănățean nu sunt puține. Salariul „făcea 80 de fl., adică optzeci de fiorini pe an, plătiți în rate lunare pe hârtie, căci în realitate mi se plăteau când da târgul și norocul”. Locuința învățătorului era gratuită: „Aveam două odăi, una mai mică și alta mai mare, amândouă umede, și o tindă, toate sub coperiș de paie...”. Una dintre încăperi era folosită drept sală de curs, dar numărul elevilor era foarte mic. Porunca „de sus” prevedea învățarea limbii maghiare în școala românească, sarcină imposibil de îndeplinit, aspect constatat și de inspectorul care i-a atras atenția în acest sens și care a contribuit la luarea deciziei de a renunța la cariera de dascăl. I-au fost oferite, în schimb, sarcini onorifice: notar în sinodul parohial ori de bărbat de încredere ori chiar „comisar consistorial mirenesc pentru scrutinare într-un cerc electoral”. Enea Hodoș insistă asupra modului cum decurgea alegerea deputaților la sate: „se fac multe de toate: făgădueli, amenințări, uneltiri, trageri pe sfoară, fel și fel de abuzuri, numai alegeri libere ba. [...] Se lucrează pe față și pe la spate, în fel și chip”, prezentând, în acest sens, o întâmplare de la un asemenea eveniment.

Alte schițe prezintă un „diurnist semidoct și stângaci” (*Un pas hotărât*) sau un pensionar al cărui singur interes este să se hrănească și să bea bine (*La masă*).

Deși autorul își intitulează volumul *Schițe umoristice*, cititorul va rămâne, în urma parcurgerii textelor, cu o doză de tristețe, întrucât temele abordate nu reprezintă nici pe departe aspecte umoristice, dimpotrivă, unele triste, care invită la meditație și la schimbarea unor mentalități îndătinată.

Citind aceste schițe conștientizăm influența pe care scriitorii din Țară au avut-o asupra lui Enea Hodoș, fapt explicabil prin interesul manifestat față de literatura română și materializat în manualele de literatură pe care le-a publicat.

BIBLIOGRAPHY

1. Breazu, I., *Povestitori ardeleni și bănățeni până la Unire*, Cluj, 1937.
2. Chiș-Toia, Dorina, *Enea Hodos in Romanian Culture*, „Journal of Romanian Literary Studies”, nr. 18/2019, International Romanian Humanities Journal, Tîrgu Mureș, Arhipelag XXI Press, 2019.
3. Chiș-Toia, Dorina, *Un dicționar mai puțin cunoscut*, Timișoara, „Philologica banatica”, nr. 1/2019.
4. Deleanu, Marcu Mihail, *Izvoare și preocupări dialectale în Banat*, vol. I. *Restituiri*, Timișoara, Editura David Press Print, 2012.
5. Florea, Virgiliu, *Folcloristul Enea Hodoș. 50 de ani de la moarte*, Cluj Napoca, Transilvania Press, 1995.

²³ Enea Hodoș, *Schițe umoristice*, p. 41.

6. Hodoș, Enea, *Elemente de istoria literaturii. Manual de limba română*, Timișoara, Editura David Press Print, 2013.
7. Hodoș, Enea, *Schițe umoristice*, Caransebeș, Tipografia diecezană, Editura autorului, 1897.
8. Hodoș, Enea, *Scrisori. Cu mai multe figuri și un adaos*, Sibiu, Tipografia Vestemean, 1940.
9. Petrica, Vasile, *Institutul teologic diecezan ortodox român Caransebeș (1865-1927)*, Caransebeș, Editura Episcopiei Caransebeșului, 2005.
10. Popa, Victoria D., *Viața și activitatea folcloristului Enea Hodoș*, Reșița, Editura TIM, 2005, p. 20.